

टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
ग्रंथपालन आणि माहितीशास्त्र निष्णात (M.Lib I.Sc)
परीक्षा : डिसेंबर - २०२५
सत्र - २
विषय : सार्वजनिक ग्रंथालये (ML-24-212)

दिनांक : १०/१२/२०२५

गुण : १००

वेळ : दु.२.०० ते दु ५.००

सूचना: १) उजवीकडील अंक त्या प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.

- प्र.१ योग्य पर्याय निवडा (१०)
१. कॉनेमेरा सार्वजनिक ग्रंथालय कुठे आहे?
अ) कलकत्ता ब) मुंबई
क) चेन्नई ड) दिल्ली
 २. एएफ फ्रेंजी ग्रंथालय विकासाशी संबंधित
अ) सार्वजनिक ग्रंथालय ब) शालेय ग्रंथालय
क) महाविद्यालयीन ग्रंथालय ड) विद्यापीठ ग्रंथालय
 ३. कोणती ग्रंथालये डिपॉझिटरी ग्रंथालये म्हणून कार्यरत आहेत?
i) राष्ट्रीय ग्रंथालय, कोलकत्ता
ii) एशिया टिकमध्यवर्ती ग्रंथालय, मुंबई
iii) कोनेमारा सार्वजनिक ग्रंथालय, चेन्नई
iv) दिल्ली सार्वजनिक ग्रंथालय, नवीदिल्ली
अ) i, ii बरोबर आहेत ब) ii, iii बरोबर आहेत
क) i, ii, iii बरोबर आहेत ड) i, ii, iii, iv बरोबर आहेत
 ४. भारतात सरकारी प्रकाशने मिळवणारी किती डिपॉझिटरी ग्रंथालये आहेत?
अ) १ ब) ३
क) ४ ड) ६
 ५. शून्य-आधारित अर्थसंकल्प (ZBB) ही संकल्पना कोणी मांडली?
अ) हेन्री फेयोल ब) पीटर ड्रकर
क) फिलिस दिनिनी ड) पीटर ए. पायहर
 ६. हेन्री फेयोल यांनी व्यवस्थापनाची किती तत्वे मांडली?
अ) १० ब) १२
क) १४ ड) १६
 ७. प्रकाशकाने प्रकाशित पुस्तकांच्या प्रती कोणत्या सार्वजनिक ग्रंथालयांना पाठवल्या पाहिजेत?
अ) राष्ट्रीय ग्रंथालय - कोलकाता, ब) कलकत्ता येथील राष्ट्रीय ग्रंथालय, ब्रिटिश
द एशियाटिक सोसायटी सेंट्रल ग्रंथालय, मुंबई, ग्रंथालय, न्यूयॉर्क सार्वजनिक ग्रंथालय, विशेष
कोनेमारा सार्वजनिक ग्रंथालय, चेन्नई, ग्रंथालय
दिल्ली सार्वजनिक ग्रंथालय, नवी दिल्ली.
क) राज्य मध्यवर्ती ग्रंथालये, जिल्हा मध्यवर्ती ड) कलकत्ता येथील राष्ट्रीय ग्रंथालय, राज्य
ग्रंथालये, विद्यापीठ ग्रंथालये, शालेय ग्रंथालये मध्यवर्ती ग्रंथालये, जिल्हा मध्यवर्ती ग्रंथालये,
विद्यापीठ ग्रंथालये
 ८. सार्वजनिक ग्रंथालये -पुस्तके वितरण कायदा ----- वर्षी लागू करण्यात आला.
अ) १९४८ क) १९५०
क) १९५४ ड) १९६२
 ९. RRRLF कुठे आहे?
अ) कोलकाता क) मुंबई
क) नवी दिल्ली ड) चेन्नई

- प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही २) (३०)**

 १. सार्वजनिक ग्रंथालय म्हणजे काय ? त्याचे उद्दिष्ट्ये व कार्य सांगा.
 २. संघ म्हणजे काय ? ग्रंथालय संघाचा इतिहास, उद्दिष्ट्ये आणि जबाबदाऱ्या काय आहेत?
 ३. अंदाजपत्रक म्हणजे काय ? त्याचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.३ सविस्तर उत्तरे लिहा (कोणतेही २) (४०)

 १. व्यवस्थापनाची १४ तत्वे आणि कार्ये स्पष्ट करा.
 २. राजाराममोहन रॉय लायब्ररी फाउंडेशनवर सविस्तर माहिती सांगा.
 ३. प्रचलित जागरूकता सेवा आणि निवडक माहिती प्रसारण सेवा यातील फरक स्पष्ट करा.

प्र.४ टिपा लिहा (कोणत्याही २) (२०)

 १. कार्डेक्स पद्धती
 २. करोनाचा सार्वजनिक ग्रंथालयांवर झालेला परिणाम
 ३. सार्वजनिक ग्रंथालयांमध्ये साधन वाटणी आणि जाळे

8. The Public Libraries Delivery of Books Act was enacted in ----- year?
 - a) 1948
 - b) 1950
 - c) 1954
 - d) 1962
9. RRRLF located in ----- .
 - a) Kolkata
 - b) Mumbai
 - c) New Delhi
 - d) Chennai
10. Which of the following is **not** one of Fayol's **14 principles of management**?
 - a) Unity of Command
 - b) Division of Work
 - c) Theory X and Theory Y
 - d) Discipline

Q. 2 Answer the following in short (Any 2) (30)

1. What is a public library? State its objectives and functions.
2. What is an association? What are the history, objectives and responsibilities of a library association?
3. What is Budget? Explain its types.

Q. 3 Answer the following in detail (Any 2) (40)

1. Explain 14 principles and functions of library management
2. Explain The role and objectives of the Raja Ram Mohan Roy Library Foundation
3. Explain the difference between current awareness services and selective information dissemination services.

Q. 4 Write Short notes (Any 2) (20)

1. Kardex system
2. Impact of Corona on public libraries.
3. Resource sharing and Networking in public libraries.